

De verwerking van negatieve goodwill

Datum: Juli 2009

Scriptiebegeleider: A. Tukker

Scriptant: Cindy van 't Veld

Studentnummer: 302516

Erasmus Universiteit Rotterdam

Voorwoord

Terugkijkend op de bachelorperiode van de studie Economie & Bedrijfseconomie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam zijn er veel mensen betrokken geweest bij het doorlopen van deze periode. Deze mensen wil ik dan ook bedanken voor hun kennis, enthousiasme en ondersteuning.

Zonder andere mensen tekort te doen, gaat mijn dank in het bijzonder uit naar mijn scriptiebegeleider de heer A. Tukker. Dankzij zijn enthousiasme, advies en intensieve begeleiding heb ik het schrijven van deze scriptie als een zeer interessante en leerzame periode ervaren.

Tevens wil ik mevrouw L. Noordegraaf-Eelens bedanken voor haar vertrouwen in mij tijdens het volgen van de Bachelor Honours Class tijdens de eerste twee bachelor jaren. Hierdoor heb ik veel ervaring op gedaan met het schrijven van wetenschappelijke artikelen.

Tot slot wil ik mijn familie en vrienden bedanken voor de steun die ze mij gaven tijdens het schrijven van deze scriptie.

Cindy van 't Veld

Maartensdijk, juli 2009

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Inleiding	4
2. Goodwill.....	6
2.1. Onderscheid in goodwill	6
2.1.1. Zelfgecreëerde goodwill.....	7
2.1.2. Gekochte goodwill	7
2.2. Negatieve goodwill	8
2.2.1. Verwachte toekomstige verliezen	8
2.2.2. Lucky buy.....	9
2.3. Conclusie.....	10
3. IFRS 3	11
3.1. Inleiding	11
3.2. Overnemende partij.....	11
3.3. Overname	12
3.3.1. Overnamedatum	12
3.3.2. Kostprijs van een overname	13
3.4. Verworven identificeerbare activa en overgenomen verplichtingen.....	14
3.4.1. Voorwaarden opnameprincipe	14
3.4.2. Uitzonderingen	15
3.5. Negatieve goodwill	16
3.5.1. Definitie.....	16
3.6. Conclusie.....	19
4. FAS 141.....	20
4.1. Inleiding	20
4.2. Algemeen	20
4.3. Overnemende partij.....	20
4.4. Overname	21
4.5. Vaststellen waarde activa/passiva	21
4.6. Negatieve goodwill	21
4.6.1. Definitie.....	21
4.7. Conclusie.....	24
5. AerCap	25
5.1. Inleiding	25
5.2. Overname	25
5.3. Negatieve goodwill	26
5.3.1. Verwerking.....	26
5.3.2. Gevolgen	27
5.4. IFRS 3	28
5.5. FAS 141 R.....	28
5.6. Conclusie.....	28
6. Conclusie.....	30
7. Literatuurlijst.....	33

1. Inleiding

Overall ter wereld vinden overnames plaats. Er is sprake van een overname wanneer een onderneming een andere onderneming koopt. Binnen de regelgeving wordt ook wel gesproken over bedrijfscombinaties. In deze scriptie zal de regelgeving met betrekking tot overnames die verplicht is voor Europees beursgenoteerde bedrijven (IFRS) en Amerikaans beursgenoteerde bedrijven (US GAAP) besproken worden.

De regelgeving van IFRS met betrekking tot overnames staan in de standaarden van IFRS 3 'business combinations'. Deze standaarden zijn vanaf 1 januari 2005 verplicht voor de geconsolideerde jaarrekening van beursgenoteerde bedrijven in de Europese Unie. De standaarden van IFRS 3 zijn aangepast en in januari 2008 gepubliceerd. Het gebruik van de revisie zal verplicht worden op 1 juli 2009. In deze scriptie wordt er uitgegaan van de standaarden van de revisie van IFRS.

De regelgeving van US GAAP met betrekking tot overnames staan in de standaard FAS 141 'business combinations'. Deze standaard is sinds juni 2001 verplicht voor de geconsolideerde jaarrekening van beursgenoteerde bedrijven in de Verenigde Staten. Net zoals de standaarden van IFRS 3 is FAS 141 aangepast. Het gebruik van de revisie van FAS 141, FAS 141R, is verplicht vanaf 1 juli 2007. In deze scriptie zullen echter de standaarden van FAS 141 van vóór de revisie besproken worden.

De keuze om FAS 141 van vóór de revisie te bespreken is niet zonder reden. In deze scriptie wordt de overname van Aercap in 2005 besproken. Tijdens deze overname werd er gebruik gemaakt van FAS 141 vóór de revisie. Om de overname van Aercap te kunnen analyseren is er dan ook voor gekozen om in de gehele scriptie uit te gaan van de standaarden FAS 141 van vóór de revisie.

Vanwege de omvang van deze scriptie zal er niet op alle standaarden in worden gegaan van IFRS 3 en FAS 141. Vooral de standaarden met betrekking tot goodwill en dan met name negatieve goodwill zullen besproken worden. Daarnaast zullen de verschillen tussen deze standaarden van IFRS 3 en FAS 141 naar voren komen.

In deze scriptie staat dan ook de volgende vraag centraal:

Wat zijn de verschillen tussen de verwerking van negatieve goodwill bij een overname volgens IFRS 3 en FAS 141 en wat zijn de consequenties hiervan?

De vraag zal worden beantwoord aan de hand van de volgende deelvragen:

- Wat is (negatieve) goodwill en hoe komt deze tot stand?
- Hoe wordt negatieve goodwill verwerkt onder IFRS 3?
- Hoe wordt negatieve goodwill verwerkt onder FAS 141 en wat zijn de verschillen met de verwerking onder IFRS 3?
- Hoe is de negatieve goodwill verwerkt bij de overname van Aercap en wat zijn de consequenties hiervan?

In hoofdstuk twee zal allereerst worden uitgelegd wat (negatieve) goodwill is. Nadat de basisbegrippen bekend zijn, zal vervolgens in hoofdstuk drie de standaarden van IFRS 3 worden besproken met betrekking tot negatieve goodwill. Hierin zal onder andere aandacht worden besteed aan de vaststelling van de overnemende partij, de overnamedatum en uiteraard de verwerking van negatieve goodwill onder IFRS 3. Daarna zal er in hoofdstuk vier worden ingegaan op de standaarden van FAS 141 met betrekking tot negatieve goodwill. Daarbij zal de nadruk worden gelegd op de verschillen die er zijn tussen FAS 141 en IFRS 3. Ten slotte zal er in hoofdstuk vijf aandacht worden besteed aan een praktijkvoorbeeld van negatieve goodwill. Als voorbeeld is hierbij gekozen voor de overname van Aercap in 2005. Hierbij zal er gekeken worden naar de wijze van verwerking van de negatieve goodwill. Tevens zullen de consequenties van de gekozen verwerking besproken worden.

2. Goodwill

In dit hoofdstuk staat de eerste deelvraag ‘Wat is (negatieve) goodwill en hoe komt deze tot stand?’ centraal. Hierbij wordt uitgegaan van de volgende definitie van goodwill: ‘‘goodwill is het verschil tussen de waarde van een onderneming en de reële waarde van alle identificeerbare activa (exclusief geactiveerde goodwill) en verplichtingen’. Allereerst zal er gekeken worden naar de verschillende soorten van goodwill. Hierbij zal er een onderscheid worden gemaakt tussen positieve en negatieve goodwill en zelfgecreëerde en gekochte goodwill (paragraaf 1). Vervolgens zal dieper ingegaan worden op het begrip negatieve goodwill (paragraaf 2). Tenslotte zal het hoofdstuk afgesloten worden met een conclusie (paragraaf 3).

2.1. Onderscheid in goodwill

Goodwill is te onderscheiden in positieve en negatieve goodwill. Er is sprake van positieve goodwill indien de waarde van een onderneming hoger is dan de reële waarde van alle identificeerbare activa en passiva. Daarnaast is er sprake van negatieve goodwill indien de waarde van een onderneming lager is dan de reële waarde van alle identificeerbare activa en passiva (IFRS 3.56).

Met identificeerbare activa worden afzonderlijk verhandelbare activa bedoeld die waarvan het waarschijnlijk is dat er toekomstige economische voordelen naar de verkrijgende partij zullen vloeien en tevens de reële waarde betrouwbaar is vast te stellen. Een voorbeeld van een identificeerbaar actief is een merk of klantenbestand. Een merk kan je in de regel als afzonderlijk actief verkopen, waardoor het waarschijnlijk is dat er in de toekomst economische voordelen naar de verkrijgende partij kunnen vloeien. Tevens is de reële waarde van een merk in voldoende mate betrouwbaar vast te stellen aan de hand van thans beschikbare waarderingsmethoden.

Met identificeerbare passiva worden passiva bedoeld waarvan het waarschijnlijk is dat de afwikkeling ervan een uitstroom van middelen die economische voordelen met zich meebrengt en tevens de reële waarde betrouwbaar is vast te stellen. Een voorbeeld van een identificeerbaar passief is een lening. Wanneer men een lening aangaat wordt er van uitgegaan dat men deze lening terug kan betalen. Het is dus waarschijnlijk dat de afwikkeling van een lening een uitstroom van middelen die economische voordelen met zich meebrengt

(geld). Daarnaast is de reële waarde van een lening betrouwbaar vast te stellen aan de hand van de gegevens in het contract.

Naast het onderscheid tussen positieve en negatieve goodwill valt er nog onderscheid aan te maken tussen zelfgecreëerde goodwill (eigen goodwill) en gekochte goodwill. Dit onderscheid zal hieronder besproken worden.

2.1.1. Zelfgecreëerde goodwill

Eén van de vormen van goodwill is zelfgecreëerde goodwill. Dit is de goodwill die in een onderneming in de loop van de tijd is ontstaan als gevolg van de eigen activiteiten van de onderneming. Zelfgecreëerde goodwill is niet duidelijk te identificeren en tevens kan er geen duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen zelfgecreëerde goodwill en de kosten ter ontwikkeling van de onderneming.

Wanneer zelfgecreëerde goodwill geactiveerd mag worden, kan dit tot gevolg hebben dat kosten ter ontwikkeling van de onderneming als zelfgecreëerde goodwill worden aangemerkt. De kosten van de onderneming worden lager en de winst hoger. Dit heeft tot gevolg dat de bepaling van de winst subjectief is. Het waarderen van zelfgecreëerde goodwill berust dan ook op te subjectieve schattingen. Volgens IFRS dient intern gegenereerde goodwill dan ook niet geactiveerd te worden (IAS 38.48).

2.1.2. Gekochte goodwill

Een andere vorm van goodwill is gekochte goodwill. Dit is het verschil tussen de verkrijgingsprijs en de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva van de gekochte onderneming. Over het algemeen is er een verschil tussen de verkrijgingsprijs en de ‘werkelijke’ waarde van de onderneming. Dit verschil kan onder andere ontstaan door de volgende twee redenen:

- Door onderhandelingen over de prijs is er een verschil ontstaan tussen de prijs en de ‘werkelijke’ waarde.
- De bijkomende kosten zoals de kosten van registratie en uitgifte van aandelen en kosten van accountants voor de koper inbegrepen in de verkrijgingsprijs (IFRS 3.24 en IFRS 3.29).

2.2. Negatieve goodwill

Zoals eerder in dit hoofdstuk vermeld is er sprake van negatieve goodwill indien de waarde van de onderneming lager is dan de reële waarde van alle identificeerbare activa en passiva. In voorbeeld 1 wordt een voorbeeld gegeven van een situatie waarin sprake is van negatieve goodwill.

Voorbeeld 1

Onderneming X wordt overgenomen door onderneming Y voor 300. De reële waarde van de identificeerbare activa en passiva is echter 400 (=500-100). Er is sprake van negatieve goodwill met een waarde van 100.

Onderneming X	
Activa 500	EV 400
	Passiva 100

De overname in bovenstaand voorbeeld lijkt gebaseerd te zijn op een oneconomisch besluit. Een overname waarbij negatieve goodwill ontstaat, is dan ook een niet vaak voorkomende situatie. Onderneming X had immers ook haar activa kunnen verkopen en met deze opbrengst de passiva af te lossen. Dit zou voor onderneming X meer opleveren dan de overname. Emotionele redenen kunnen bijvoorbeeld de oorzaak zijn om een overname te verkiezen boven de verkoop van de activa.

In deze paragraaf zullen twee varianten van overnames met negatieve goodwill worden besproken. De eerste variant is een overname waarbij negatieve goodwill ontstaat doordat men toekomstige verliezen verwacht. De tweede variant is een zogenaamde ‘lucky buy’.

2.2.1. Verwachte toekomstige verliezen

Een overname van een onderneming waarbij verwacht wordt dat er in de toekomst verliezen worden geleden, kan negatieve goodwill tot gevolg hebben. In voorbeeld 2 wordt een voorbeeld gegeven van een overname waarbij toekomstige verliezen te verwachten zijn.

Voorbeeld 2

Onderneming A is in het bezit van alle aandelen van onderneming B. Deze onderneming is gedurende de afgelopen jaren verliesgevend geweest. Nu wil onderneming C, onderneming B van onderneming A kopen om deze vervolgens door middel van een investering weer winstgevend te maken. Naar verwachting zal het echter nog enkele jaren duren voordat onderneming B met behulp van deze investering winstgevend zal zijn. Hierdoor zal onderneming C niet bereid zijn om een prijs te betalen welke gelijk is aan of groter dan de reële waarde van alle identificeerbare activa en passiva. Onderneming C zal dan ook een bedrag betalen dat kleiner is dan de reële waarde van alle identificeerbare activa en passiva, waardoor negatieve goodwill zal ontstaan.

2.2.2. Lucky buy

Een overname waarbij negatieve goodwill ontstaat en geen toekomstige verliezen verwacht worden, wordt ook wel een lucky buy genoemd. Een lucky buy kan verschillende oorzaken hebben. Zo kan het zijn dat een onderneming in financiële problemen zit en gedwongen is om zijn meerderheidsbelang in een andere onderneming te verkopen. Deze onderneming zal niet veel tijd hebben om te zoeken naar potentiële kopers. Hierdoor is de kans groot dat de onderneming wordt overgenomen tegen een verkoopprijs die lager is dan reële waarde van alle identificeerbare activa en passiva. Een andere oorzaak van een lucky buy is een strategieverandering. In voorbeeld 3 wordt een voorbeeld gegeven van een lucky buy als gevolg van een strategieverandering.

Voorbeeld 3

Onderneming A is in het bezit van alle aandelen van vier verschillende ondernemingen. Drie van deze ondernemingen zijn bakkerijen. De vierde onderneming, onderneming B, is echter een bloemisterij. Aangezien onderneming A zich verder wil specialiseren in bakkerijen en daar op korte termijn geld voor nodig heeft, is zij van plan de bloemisterij zo snel mogelijk te verkopen. Onderneming C is al in het bezit van meerdere bloemisterijen en wil onderneming B dan ook graag overnemen van onderneming A. Doordat onderneming A zo snel mogelijk van onderneming B af wil, zal er niet veel tijd meer zijn om andere kopers te vinden. Onderneming C zal hier van profiteren door een lager bedrag te bieden voor onderneming B dan de reële waarde van alle identificeerbare activa en passiva van deze onderneming. Als de overname doorgaat zal er negatieve goodwill ontstaan als gevolg van een lucky buy.

2.3. Conclusie

Goodwill is het verschil tussen de waarde van een onderneming en de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva. Wanneer de waarde van een onderneming hoger is dan de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva is er sprake van positieve goodwill. Wanneer deze waarde, die in de regel direct wordt afgeleid uit de overnameprijs, lager is dan de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva is er sprake van negatieve goodwill. Negatieve goodwill bij een overname kan een gevolg zijn van te verwachten toekomstige verliezen of een lucky buy.

3. IFRS 3

3.1. Inleiding

In dit hoofdstuk staat de tweede deelvraag ‘Hoe wordt negatieve goodwill verwerkt onder IFRS 3?’ centraal. De toepassing van de standaarden van IFRS 3 ‘business combinations’ is sinds 1 januari 2005 verplicht voor de geconsolideerde jaarrekening van beursgenoteerde bedrijven in de Europese Unie.

Allereerst wordt het begrip ‘business combinations’ gedefinieerd en zal de vaststelling van de overnemende partij worden besproken (paragraaf 2). Wanneer dit is besproken, wordt er dieper ingegaan op de regelgeving met betrekking tot de overname (paragraaf 3). Tevens zal de waardering van de verworven identificeerbare activa en de overgenomen passiva aan bod komen (paragraaf 4). Vervolgens zal er specifiek op de regelgeving met betrekking tot negatieve goodwill ingegaan worden (paragraaf 5). Het hoofdstuk wordt afgesloten met een conclusie (paragraaf 6)

3.2. Overnemende partij

Het begrip ‘business combinations’ wordt binnen IFRS gedefinieerd als ‘het bijeenbrengen van afzonderlijke eenheden of ondernemingen in één verslaggevingseenheid’ (IFRS 3.4). Binnen IFRS is het alleen toegestaan om de ‘purchase’ methode toe te passen. Het toepassen van de ‘pooling of interest’ methode is niet toegestaan. Dit heeft tot gevolg dat er in alle gevallen van een bedrijfscombinatie een overnemende partij en een overgenomen partij dient te worden geïdentificeerd. Een verwerking van een overname als een fusie tussen gelijkwaardige partijen, bekend als de ‘pooling of interest’ methode, is hierdoor binnen IFRS feitelijk niet mogelijk.¹

De overnemende partij wordt volgens IFRS 3.17 gedefinieerd als de samengevoegde entiteit die zeggenschap verkrijgt over de andere samengevoegde entiteiten of bedrijfsactiviteiten. Van zeggenschap is sprake wanneer een onderneming de mogelijkheid heeft om zowel het financiële als het operationele beleid van een andere onderneming te sturen om op deze manier voordelen te verkrijgen uit haar activiteiten (IFRS 3.19). In voorbeeld 4 volgt een voorbeeld over het definiëren van de overnemende partij.

¹ Böhmer, S. e.a., Ernst & Young Handboek Jaarrekening 2008, 2008, blz. 671

Voorbeeld 4

Onderneming A neemt de gehele onderneming B over van onderneming C door alle aandelen te kopen in ruil voor een bedrag van 1.000.000 euro. Door het kopen van deze aandelen krijgt onderneming A de volledige zeggenschap over onderneming B. In dit geval is onderneming A de overnemende partij. Onderneming A verkrijgt immers de gehele zeggenschap over onderneming B.

In de praktijk is het niet altijd even gemakkelijk om een overnemende partij aan te wijzen. Dit is ook het geval bij een omgekeerde overname. Een voorbeeld van een omgekeerde overname is een beursgenoteerde onderneming die wordt overgenomen door een niet-beursgenoteerde onderneming om op deze manier een beursnotering te verkrijgen. In voorbeeld 5 wordt een getallenvoorbeeld gegeven van een omgekeerde overname.

Voorbeeld 5

Onderneming A heeft een geplaatst aandelenkapitaal van 20 aandelen A. Deze onderneming wil onderneming B van onderneming C overnemen. Onderneming A betaalt daarvoor 80 nieuw uitgegeven aandelen A aan onderneming C. Dit heeft tot gevolg dat er in totaal 100 aandelen A zijn, waarvan er 80 in het bezit zijn van onderneming C. Onderneming A heeft hiermee onderneming B overgenomen van onderneming C. Tegelijkertijd heeft onderneming C 80% van de aandelen van onderneming A in het bezit gekregen, waardoor onderneming C zeggenschap krijgt over onderneming A. Dit heeft tot gevolg dat onderneming C onderneming A heeft overgenomen. Er is sprake van een omgekeerde overname.

3.3. Overname

3.3.1. Overnamedatum

Op de overnamedatum dient de overname te worden verantwoord. De overnamedatum is de datum waarop de beschikkingsmacht over het vermogen en de activiteiten van de overgenomen partij effectief wordt. Hiervan is sprake indien een zodanige invloed kan worden uitgeoefend op het financiële en operationele beleid, dat er voordeel kan worden verkregen uit de activiteiten van de betrokken partij (IFRS 3.19). In voorbeeld 6 wordt een voorbeeld gegeven van de vaststelling van de overnamedatum.

Voorbeeld 6

Onderneming A sluit op 30 juni 2009 samen met de aandeelhouders van onderneming B een onvoorwaardelijk contract tot overname tegen een definitieve prijs. De levering van de aandelen vindt plaats op 30 september 2009. Onderneming A heeft echter recht op de winst van onderneming B vanaf 1 januari 2009. De overnamedatum in dit voorbeeld is 30 september 2009. Vanaf deze datum heeft onderneming A namelijk pas de mogelijkheid invloed uit te oefenen op het financiële en operationele beleid.

Vanaf de overnamedatum neemt de overnemende partij de verworven identificeerbare activa en de overgenomen verplichtingen van de overgenomen partij en eventuele goodwill die ontstaat bij de overname op in haar balans. Daarnaast dienen de resultaten uit de verworven onderneming opgenomen te worden in de eigen winst- en verliesrekening.²

3.3.2. Kostprijs van een overname

Naast het verantwoord van de overname op de overnamedatum dient er op de overnamedatum een kostprijs van overname, de zogenaamde verkrijgingsprijs, vastgesteld te worden. Volgens IFRS 3.24 dient deze verkrijgingsprijs als volgt berekend te worden:

- het geldbedrag dat overeengekomen is voor de verkrijging van de overgenomen partij, dan wel de reële waarde op de overnamedatum van de tegenprestatie die door de verkrijgende partij wordt verstrekt;
- vermeerderd met eventuele kosten die direct toerekenbaar zijn aan de overname.

Het kan voorkomen dat de verkrijgingsprijs onzeker is, omdat deze afhangt van toekomstige gebeurtenissen. Binnen IFRS 3 wordt dit ‘contingent consideration’ genoemd. Hierbij valt te denken aan een earn-out regeling, waarbij een deel van de verkrijgingsprijs wordt bepaald door toekomstige winst of omzet van de overgenomen partij.³ Met deze onzekerheid dient bij de bepaling van de verkrijgingsprijs rekening te worden gehouden voor zover deze aanpassing op de overnamedatum waarschijnlijk is en het bedrag ervan op betrouwbare wijze is te bepalen (IFRS 3.32 en IFRS 3.34). Zo dient de earn-out regeling, indien deze waarschijnlijk is en op betrouwbare wijze te bepalen is, tegen reële waarde meegenomen te worden in de verkrijgingsprijs.

² Böhmer, S. e.a., Ernst & Young Handboek Jaarrekening 2008, 2008, blz. 671

³ Böhmer, S. e.a., Ernst & Young Handboek Jaarrekening 2008, 2008, blz. 674

3.4. Verworven identificeerbare activa en overgenomen verplichtingen

De overnemende partij dient op de overnamedatum de verworven identificeerbare activa en de overgenomen verplichtingen op te nemen in de jaarrekening (IFRS 3.10). Dit opnameprincipe is onderworpen aan voorwaarden. Wanneer aan de hand van deze voorwaarden is vastgesteld welke verworven identificeerbare activa en overgenomen verplichtingen moeten worden opgenomen, dienen deze gewaardeerd te worden tegen de reële waarde op overnamedatum (IFRS 3.18). Dit wordt ook wel ‘purchase price allocation’ genoemd.

3.4.1. Voorwaarden opnameprincipe

De verworven identificeerbare activa en de overgenomen verplichtingen komen in aanmerking voor opname indien ze voldoen aan de onderstaande definities van activa en verplichtingen.

- Een actief is een middel dat uit een gebeurtenis uit het verleden is voortgekomen, waarover de onderneming de beschikkingsmacht heeft en waaruit in de toekomst naar verwachting economische voordelen naar de onderneming zullen vloeien.
- Een passief is een bestaande verplichting van de onderneming die is voortgekomen uit een gebeurtenis in het verleden, waarvan verwacht wordt dat de afwikkeling ervan resulteert in een uitstroom uit de onderneming van middelen die economische voordelen in zich bergen.⁴

Wanneer de verworven identificeerbare activa en de overgenomen verplichtingen in aanmerking komen voor opname, dient er gekeken te worden of ze deel hebben uitgemaakt van wat de overnemende partij en de overgenomen partij in de bedrijfscombinatie hebben geruild. (IFRS 3.12). De overnemende partij dient namelijk alleen de voor de overgenomen partij overgedragen vergoeding en de in de ruil voor de overgenomen partij verworven identificeerbare activa en overgenomen verplichtingen op te nemen (IFRS 3.51).

Door de toepassing van bovenstaand opnameprincipe en voorwaarden voor opname door de overnemende partij kan het voorkomen dat er bepaalde activa (of verplichtingen), die de overgenomen partij niet als activa (of verplichtingen) in de jaarrekening had opgenomen,

⁴ IASC Foundation Education, A guide through International Financial Reporting Standards, p.28-29

worden opgenomen door de overnemende partij. In voorbeeld 7 wordt een voorbeeld gegeven van een dergelijke situatie.

Voorbeeld 7

De overgenomen partij had op het moment van overname een klantenrelatie welke intern ontwikkeld was. Dit actief was door de overgenomen partij niet als actief in haar jaarrekening opgenomen. De kosten van het ontwikkelen van deze klantenrelatie waren namelijk als lasten opgenomen in de verlies- en winstrekening van de overgenomen partij. Bij de overnemende partij valt de klantenrelatie onder de verworven identificeerbare immateriële activa, wanneer deze voldoet aan de criteria die hieraan gesteld zijn (afzonderlijk verhandelbaar, waarschijnlijke toekomstige economische voordelen en betrouwbaar vast te stellen reële waarde). Indien de klantenrelatie is verkregen uit de ruil tussen beide partijen en wanneer aan bovenstaande criteria is voldaan, dient de klantenrelatie als een actief opgenomen te worden in de jaarrekening van de overnemende partij.

3.4.2. Uitzonderingen

Binnen IFRS zijn er beperkte uitzonderingen op de opname- en waarderingsprincipes. Dit heeft tot gevolg dat:

- sommige items worden opgenomen terwijl dit niet zou zijn gebeurd volgens bovenstaand opnameprincipe (en andersom);
- sommige items worden gewaardeerd tegen een ander bedrag dan hun reële waarde op de overnamedatum.

Een uitzondering op het opnameprincipe zijn de voorwaardelijke verplichtingen. Voorwaardelijke verplichtingen zijn mogelijke verplichtingen die voortvloeien uit gebeurtenissen in het verleden en waarvan het bestaan afhankelijk is van het zich in de toekomst al dan niet voordoen van één of meer onzekere gebeurtenissen zonder dat de entiteit daarop invloed kan uitoefenen. Voorbeelden van voorwaardelijke verplichtingen zijn claims en garanties. De overnemende partij dient op de overnamedatum in tegenstelling tot het overnameprincipe altijd een in een bedrijfscombinatie overgenomen voorwaardelijk verplichting op te nemen. Zelfs als het niet waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen vereist zal zijn om de verplichtingen af te wikkelen.

Uitzonderingen op zowel het opname- als het waarderingsprincipe hebben betrekking tot winstbelastingen, personeelbeloningen en vrijwaringsactiva.

- Winstbelastingen moeten worden opgenomen en gewaardeerd volgens IAS 12 winstbelastingen.
- Personeelbeloningen moeten worden opgenomen en gewaardeerd volgens IAS 19 personeelsbeloningen.
- Vrijwaringsactiva⁵ moet opgenomen worden op hetzelfde moment als het gevrijwaarde item opgenomen wordt opgenomen. Daarnaast moet de vrijwaringsactiva gewaardeerd worden op dezelfde basis als het gevrijwaarde item.

Uitzonderingen op het waarderingsprincipe zijn herworven rechten, beloningen in de vorm van op aandelen gebaseerde betalingen en voor verkoop aangehouden activa.

- Een als immaterieel actief opgenomen herworven recht moet gewaardeerd worden op basis van de resterende contractuele looptijd van het desbetreffende contract. Hierbij hoeft men niet na te gaan of marktdeelnemers potentiële contractverlengingen in aanmerking zouden nemen bij het bepalen van de reële waarde van dat recht.
- Beloningen in de vorm van op aandelen gebaseerde betalingen moet gewaardeerd worden volgens de 'op de marktwaarde gebaseerde waardering'.
- Een verworven vast actief dat op de overnamedatum is geclassificeerd als aangehouden voor verkoop, moet gewaardeerd worden tegen reële waarde minus verkoopkosten.

3.5. Negatieve goodwill

3.5.1. Definitie

Binnen IFRS 3 wordt negatieve goodwill aangegeven met de term 'bargain purchase'. Het komt niet vaak voor dat een overnemende partij een voordelige koop (bargain purchase) doet. Omstandigheden waarin een voordelige koop zich kan voordoen zijn onder andere een gedwongen liquidatie of een distress sale (bijvoorbeeld bij het overlijden van een oprichter of een keymanager) waarbij de eigenaren de onderneming snel moeten verkopen. Deze snelle verkoop kan resulteren in een lagere verkoopprijs dan de reële waarde van de onderneming. Daarnaast kunnen de uitzonderingen op de opname- en waarderingsprincipes voor bepaalde

⁵ Er is sprake van vrijwaren wanneer de verkoper garandeert dat de verplichting van de overnemende partij niet groter zal zijn dan een vooraf bepaald bedrag. De overnemende partij verkrijgt dan een vrijwaringsactief.

items leiden tot de opname van een winst (of kunnen het bedrag van een opgenomen winst wijzigen) op een voordelig koop (IFRS 3.35 en IFRS 3.BC371).

Volgens IFRS 3.34 zal een overnemende partij een voordelige koop doen, zijnde een bedrijfscombinatie waarin het nettosaldo van de op de overnamedatum vastgestelde waarde van de verworven identificeerbare activa en de overgenomen verplichtingen gewaardeerd in overeenstemming met IFRS groter is dan het totaal van:

- de overgenomen vergoedingen gewaardeerd in overeenstemming met IFRS, die doorgaans de reële waarde op de overname datum vereist;
- het bedrag van enig minderheidsbelang in de overgenomen partij gewaardeerd in overeenstemming met IFRS;
- in een bedrijfscombinatie die in verschillende fasen wordt gerealiseerd, de reële waarde op de overnamedatum van het voorheen aangehouden aandelenbelang van de overnemende partij in de overgenomen partij.

Bovenstaande definitie bestaat uit meerdere delen, deze zullen hieronder verder uitgelegd worden.

- Vergoedingen die in een bedrijfscombinatie worden overgedragen, bijvoorbeeld geldmiddelen en andere activa moeten gewaardeerd worden tegen reële waarde. Een uitzondering hierop zijn 'beloningen in de vorm van op aandelen van de overnemende partij gebaseerde betalingen die worden geruild voor beloningen aangehouden door werknemers van de overgenomen partij dat wordt opgenomen in de vergoeding die in de bedrijfscombinatie wordt overgedragen', deze dienen gewaardeerd te worden tegen een 'op de marktwaarde gebaseerde waardering' (IFRS 3.37).
- De waardering van een minderheidsbelang in de overgenomen partij dient volgens IFRS 3.19 gewaardeerd te worden tegen reële waarde of tegen het evenredige deel van het minderheidsbelang in de identificeerbare nettoactiva van de overgenomen partij.
- Van een bedrijfscombinatie die in verschillende fasen wordt gerealiseerd, is sprake wanneer een overnemende partij zeggenschap verkrijgt over een overgenomen partij waarin zij vlak voor de overname een aandelenbelang had. Dit wordt ook wel een stapsgewijze overname genoemd.

Voordat de overnemende partij een winst opneemt op een voordelige koop dient zij opnieuw te beoordelen of alle verworven activa en alle overgenomen passiva juist zijn geïdentificeerd en gewaardeerd. Een van de redenen om deze herbeoordeling uit te voeren is dat een voordelige koop zonder een aanwijzing van een onderliggende reden er op wijst dat er mogelijk fouten zijn gemaakt bij de waardering van de verworven activa en overgenomen passiva (IFRS 3.BC372). De board is van mening dat door middel van deze herbeoordeling de niet ontdekte fouten, die mogelijk hebben bestaan in de eerdere beoordeling, worden verminderd of zelfs geheel worden geëlimineerd (IFRS 3.BC375). Na deze herbeoordeling dient de overnemende partij alle aanvullende activa en verplichtingen die in die beoordeling worden geïdentificeerd op te nemen.

Vervolgens moet de overnemende partij de procedures die worden gevolgd voor de waardering van de bedragen die volgens IFRS op de overnamedatum moeten worden opgenomen, beoordelen op elk van onderstaande punten:

- de verworven identificeerbare activa en overgenomen verplichtingen;
- het eventuele minderheidsbelang in de overgenomen partij;
- voor een bedrijfscombinatie die in verschillende fasen wordt gerealiseerd, het voorheen aangehouden aandelenbelang van de overnemende partij in de overgenomen partij;
- de overgedragen vergoeding.

Deze beoordeling is bedoeld om er zeker van te zijn dat de waarderingen alle op de overnamedatum beschikbare informatie juist weerspiegelen (IFRS 3.36).

Wanneer er na deze beoordeling nog steeds sprake is van een voordelige koop dient de overnemende partij op de overnamedatum de winst die hieruit voortvloeit in de winst- en verliesrekening op te nemen. In voorbeeld 8 wordt een getallenvoorbeeld gegeven van een voordelige koop.

Voorbeeld 8

Onderneming A koopt 80% van de aandelen van onderneming B. De acquisitieprijis voor deze aandelen bedraagt 5 miljoen euro. De reële waarde van de overgenomen activa en passiva (100 %) bedraagt 8 miljoen euro. Een externe waarderingdeskundige bevestigt dat de reële waarde 8 miljoen euro bedraagt. Het minderheidsbelang van 20% is 1,6 miljoen.

Op basis van IFRS 3 dient de goodwill als volgt te worden berekend (x miljoen euro)

<i>Reële waarde van de overgenomen activa en passiva</i>	<i>8</i>
<i>Reële waarde van de tegenprestatie</i>	<i>5</i>
<i>Minderheidsbelang</i>	<i>1,6</i>
<i>Winst uit de overname</i>	<i>1,4</i>

De winst van 1,4 miljoen dient verwerkt te worden in de winst- en verliesrekening in de periode waarin de overname plaatsvindt.

3.6. Conclusie

Bij het toepassen van de standaarden van IFRS 3 is het alleen toegestaan om gebruik te maken van de ‘purchase method’. Hierdoor dient er altijd een overnemende partij vastgesteld te worden. Wanneer deze is vastgesteld dient de overnemende partij de overname te verantwoorden op de overnamedatum. Tevens dient op deze datum de kostprijs van de overname vastgesteld te worden. Daarnaast dienen de verworven identificeerbare activa en overgenomen verplichtingen vanaf de overnamedatum in de jaarrekening van de overnemende partij opgenomen te worden.

Wanneer de waarden van de verworven identificeerbare activa en overgenomen verplichtingen is vastgesteld, kan de negatieve goodwill worden berekend. Indien er sprake is van negatieve goodwill dient de berekening nogmaals uitgevoerd te worden. Deze tweede berekening is om ervoor te zorgen dat eventuele fouten in de eerste berekening verkleind of geheel verwijderd worden. Als er dan nog steeds sprake is van negatieve goodwill dient deze als een bate verwerkt te worden in de winst- en verliesrekening.

4. FAS 141

4.1. Inleiding

In dit hoofdstuk staan de standaarden van US GAAP met betrekking tot overnames, FAS 141 centraal. Hierbij wordt aandacht besteed aan de verschillen met de standaarden van IFRS 3. Allereerst wordt besproken wat FAS 141 inhoudt en voor wie deze standaarden van toepassing zijn (paragraaf 2). Daarna zal er aandacht besteedt worden aan de vaststelling van de overnemende partij (paragraaf 3), de regelgeving met betrekking tot de overname zelf (paragraaf 4) en de waardering van de overgenomen identificeerbare activa en verworven passiva (paragraaf 5). Vervolgens worden de standaarden met betrekking tot de negatieve goodwill besproken (paragraaf 6). Het hoofdstuk wordt afgesloten met een conclusie (paragraaf 7).

4.2. Algemeen

FAS 141 'business combinations' is in werking getreden op 1 juli 2001. Intussen is er ook een herziene versie uitgekomen in 2007, FAS 141R. Vanwege de bespreking van de overname van Aercap in het volgende hoofdstuk, welke in 2005 heeft plaatsgevonden, zal in dit hoofdstuk FAS 141 van vóór de revisie besproken worden. Een tweede reden om FAS 141 te bespreken, is dat FAS 141R, met betrekking tot negatieve goodwill, vrijwel gelijk is aan de regelgeving van IFRS 3, welke al besproken is in het vorige hoofdstuk.

Volgens FAS 141.9 is er sprake van een 'business combination' wanneer een entiteit de netto activa van een onderneming verkrijgt, een aandelenbelang verkrijgt of één of meerdere entiteiten verkrijgt en daarbij 'control' heeft over deze entiteit(en).

4.3. Overnemende partij

Binnen FAS 141 is het net zoals binnen IFRS 3 alleen toegestaan om de 'purchase method' toe te passen (FAS 141.13). Er dient dus in alle gevallen van een bedrijfscombinatie een overnemende partij en een overgenomen partij te worden geïdentificeerd (FAS141.15).

In de standaarden van FAS 141 is in tegenstelling tot de standaarden van IFRS 3 geen exacte definitie van een overnemende partij gegeven. Wel is er aangegeven, dat in geval van een bedrijfscombinatie, welke is ontstaan door de betaling van geld of andere activa of door het

overnemen van passiva, in de meeste gevallen de partij die het geld of de andere activa betaalt of de passiva overneemt de overnemende partij is (FAS 141.16).

Wanneer het niet meteen duidelijk is wie de overnemende partij is dient er, net zoals bij de standaarden van IFRS 3, gekeken te worden naar alle betrokken feiten en omstandigheden. Bij een aanduiding op een omgekeerde overname dient er in het bijzonder gekeken te worden naar de relatieve stemrechten in de gecombineerde entiteit na de overname (FAS141.B89).

4.4. Overname

De overname dient op de overnamedatum verantwoord te worden. De standaarden van FAS 141 over de overnamedatum en de verantwoording van de kostprijs van de overname komen overeen met de standaarden van IFRS 3. De overnemende partij dient vanaf de overnamedatum de verworven identificeerbare activa en de overgenomen verplichtingen en eventuele goodwill op te nemen in haar balans. Ook dient de overnemende partij de resultaten uit de verworven onderneming op te nemen in de eigen winst- en verliesrekening (FAS141.48).

4.5. Vaststellen waarde activa/passiva

De standaarden van FAS 141 met betrekking tot de voorwaarden van opname en waardering van de verworven identificeerbare activa en overgenomen verplichtingen schrijven voor dat deze tegen reële waarde opgenomen dienen te worden in de jaarrekening. Dit is in overeenkomst met de standaarden van IFRS 3. Deze standaarden worden hier dan ook niet nogmaals besproken.

4.6. Negatieve goodwill

4.6.1. Definitie

Binnen FAS 141 wordt negatieve goodwill aangegeven als ‘excess of fair value of acquired net assets over cost’. Deze definitie wordt ook wel afgekort als ‘excess over cost’ of ‘excess’. Er is sprake van een ‘excess’ wanneer de reële waarde van de verworven identificeerbare activa en overgenomen verplichtingen hoger is dan de kostprijs van de overgenomen onderneming. Wanneer er sprake is van een ‘excess’ dient deze volgens FAS 141.44 verwerkt te worden in de balans als een pro rata vermindering van de bedragen die anders zouden zijn toegekend aan alle verworven activa, met uitzondering van:

- financiële activa;
- activa bestemd voor de verkoop;
- uitgestelde belastingvorderingen;
- vooruitbetaalde activa in verband met pensioenen of andere ‘postretirement’ plannen;
- alle andere vlottende activa.

In voorbeeld 9 wordt een getallenvoorbeeld gegeven van de verwerking van een ‘excess’.

Voorbeeld 9

Onderneming A		Onderneming C	
Activa 100	EV 200	Activa 100	EV 200
Bank 100		Bank 50	
		Deelneming 50	
		Onderneming B	
		Gebouw 20	EV 50
		Machines 10	
		Voorraad 10	
		Bank 10	

Onderneming A koopt onderneming B van onderneming C. De reële waarde van onderneming B is 50. Onderneming A betaalt echter slechts 35 voor onderneming B aan onderneming C. Er is sprake van een ‘excess’ van 15, welke pro rata in vermindering dient te worden gebracht met de verworven activa. De nieuwe balans van onderneming B zal er als volgt uit zien.

Onderneming B	
Gebouw 14	EV 35
Machines 7	
Voorraad 7	
Bank 7	

Er dient echter ook rekening gehouden te worden met de uitzonderingen. Er mag geen pro rata vermindering plaatsvinden op de voorraden en het bank saldo. Hierdoor komt de balans er als volgt uit te zien.

Onderneming B	
Gebouw 10	EV 35
Machines 5	
Voorraad 10	
Bank 10	

De balansen van de drie betrokken ondernemingen zullen er na de overname als volgt uitzien.

Onderneming A		Onderneming C	
Activa 100	EV 200	Activa 100	EV 185
Bank 65		Bank 85	
Deelneming 35			
		Onderneming B	
		Gebouw 10	EV 35
		Machines 5	
		Voorraad 10	
		Bank 10	

Het kan voorkomen dat bij deze pro rata vermindering de bedragen van alle verworven activa, rekening houdend met de uitzonderingen, op nul uitkomen en er tevens een deel van de 'excess' is overgebleven. Deze overgebleven 'excess' dient vervolgens als een buitengewone bate verwerkt te worden. In voorbeeld 10 volgt een voorbeeld over de verwerking van een 'excess' als een buitengewone bate.

Voorbeeld 10

In dit voorbeeld wordt uitgegaan van dezelfde situatie als in het vorige voorbeeld. Het enige wat verandert, is de balans van voor de overname van onderneming B. Deze ziet er als volgt uit.

Onderneming B	
Gebouw 5	EV 50
Machines 5	
Voorraad 20	
Bank 20	

De 'excess' van 15 dient wederom pro rata verminderd te worden op de activa gebouwen en machines. Wanneer dit wordt gedaan, blijft er een 'excess' over van 5. Deze dient vervolgens als een buitengewone bate in de verlies- en winstrekening te worden verwerkt. De balans van onderneming B ziet er na de overname als volgt uit.

Onderneming B	
Gebouw 0	EV 35
Machines 0	Winst 5
Voorraad 20	
Bank 20	

4.7. Conclusie

Met betrekking tot de vaststelling van de overnemende partij en de overnamedatum en de waardering van de overgenomen identificeerbare activa en verworven passiva zijn er tussen de standaarden van FAS 141 en IFRS 3 geen grote verschillen. Dit is ook het geval met het vaststellen van de waarde van de negatieve goodwill. Wanneer er echter gekeken wordt naar de verwerking van negatieve goodwill is daar wel degelijk een verschil.

Volgens de standaarden van FAS 141 dient de negatieve goodwill verwerkt te worden als een pro rata vermindering van de bedragen die anders zouden zijn toegekend aan alle verworven activa. Hierbij dient rekening gehouden te worden met enkele uitzonderingen. Dit in tegenstelling tot de standaarden van IFRS 3, welke voorschrijven om de negatieve goodwill als bate te verwerken in de winst- en verliesrekening.

5. AerCap

5.1. Inleiding

In dit hoofdstuk zal er worden gekeken naar een voorbeeld van de verwerking van negatieve goodwill in de praktijk. Dit voorbeeld heeft betrekking op de overname van AerCap in 2005. Allereerst zal besproken worden wat AerCap voor onderneming is en hoe de overname tot stand is gekomen (paragraaf 2). Vervolgens zal de verwerking van de negatieve goodwill, die is ontstaan bij de overname van AerCap, volgens de standaarden van FAS 141, geanalyseerd worden. Tevens zullen hierbij de gevolgen van deze verwerking besproken worden (paragraaf 3). Daarna zal er een vergelijking gemaakt worden met de gekozen verwerking en de verwerking volgens IFRS 3 (paragraaf 4). Vervolgens zal er kort stilgestaan worden bij de verwerking van negatieve goodwill onder FAS 141R (paragraaf 5). Dit hoofdstuk zal afgesloten worden met een conclusie (paragraaf 6).

5.2. Overname

AerCap is een onderneming die zich bezighoudt met de leasing van vliegtuigen aan luchtvaartmaatschappijen. De vloot van AerCap bestaat uit 295 toestellen en 78 vliegtuigmotoren. De onderneming was tot 2005 in handen van een consortium. Daimler-Benz was hiervan de meerderheidsaandeelhouder en daardoor de onderneming in haar geconsolideerde jaarrekening moest opnemen.

Het management van AerCap heeft een business plan neergelegd, waaruit blijkt dat de winstgevendheid kan worden bereikt en vergroot als er voor vele honderden miljoenen in uitbreiding van de vloot zou worden geïnvesteerd. Een dergelijke investering paste niet in het strategisch plan van Daimler-Benz. Daimler-Benz wilde een topspeler zijn in de auto-industrie. Daarnaast was Daimler-Benz bezig met de verwerking van de aankoop van Chrysler. Daimler-Benz besloot daarom een koper te zoeken en zocht contact met het Amerikaanse bedrijf Cerberus.

Cerberus ging in op het aanbod van Daimler-Benz en richtte op 27 juni 2005 AerCap Holdings C.V. op. Op 30 juni nam AerCap Holdings C.V. alle aandelen van de AerCap B.V.'s over. De verkrijgingsprijs die AerCap Holdings C.V. voor deze overname betaalde was echter

lager dan de netto boekwaarde van de verworven identificeerbare activa en overgenomen passiva.⁶

5.3. Negatieve goodwill

5.3.1. Verwerking

De overname van AerCap is bij AerCap Holdings C.V. is in verband met de Amerikaanse beursgang in 2006 verwerkt volgens de standaarden van FAS 141. Om van deze verwerking een duidelijk beeld te geven, zal in de onderstaande uitwerkingen van deze verwerking van een vereenvoudigde situatie uitgegaan worden. Enkele vereenvoudigingen die toegepast zijn, zijn de volgende:

- Er zijn slechts drie betrokken partijen (AerCap Holdings C.V., Daimler-Benz en AerCap B.V.). AerCap Holdings C.V. neemt alle aandelen AerCap B.V. van Daimler-Benz over. In de werkelijke situatie was Daimler-Benz de meerderheidsaandeelhouder en heeft AerCap Holdings C.V. tevens de aandelen van de kleinere aandeelhouders overgenomen. Hier wordt de situatie bekeken alsof Daimler-Benz 100% aandeelhouder was;
- De balansen van de betrokken partijen zijn vereenvoudigd;
- Er wordt geen rekening gehouden met overnamekosten;
- De bedragen in de balans van voor de overname geven de reële waarde weer.

AerCap Holdings C.V. (x miljoen US dollars).		Daimler-Benz (x miljoen US dollars)	
Bank 3000	Aandelen 3000	Auto's 5000	EV 7000
		Deelneming 2000	
AerCap B.V.'s (x miljoen US dollars)			
	Vliegtuigen 2500	Aandelen 2000	
	Bank 100	Leningen 600	

In bovenstaande figuur zijn de balansen van de drie betrokken partijen van voor de overname weergegeven. Hierin is onder andere te zien dat Daimler-Benz in het bezit is van alle aandelen van AerCap B.V.'s voor een bedrag van 2 biljoen US dollars. AerCap Holdings C.V. betaalde

⁶ AerCap Holdings N.V., 424B1, blz. 51

tijdens de overname echter geen 2 biljoen US dollars maar 1.5 biljoen US dollars voor deze aandelen. Dit bedrag werd door AerCap Holdings C.V. gefinancierd met een lening van 1 biljoen US dollars en 0.5 biljoen US dollars aan contant geld.

De definitie van negatieve goodwill volgens de standaarden van FAS 141 is ‘excess of fair value of acquired net assets over cost’. Het bedrag aan negatieve goodwill is in deze situatie dan ook, 2 biljoen – 1.5 biljoen = 0.5 biljoen US dollars. Deze negatieve goodwill dient verwerkt te worden als een pro rata vermindering van de bedragen die anders zouden zijn toegekend aan alle verworven activa, rekening houdend met de uitzonderingen. In dit geval dient de negatieve goodwill in mindering te worden gebracht op de reële waarde van de vliegtuigen. In de balans van AerCap B.V.’s is te zien dat de reële waarde van de vliegtuigen is vastgesteld op 2.5 biljoen US dollars. Wanneer hier het bedrag aan negatieve goodwill in mindering wordt gebracht blijft er 2 biljoen US dollars over als boekwaarde van de vliegtuigen. In onderstaand figuur is te zien hoe de balansen van de drie betrokken partijen er na de verwerking van de overname uit zien.

AerCap Holdings C.V. (x miljoen US dollars).		Daimler-Benz (x miljoen US dollars)	
Deelneming 1500	Aandelen 3000	Auto's 5000	EV 6500
Bank 2500	Lening 1000	Bank 1500	
AerCap B.V.'s (x miljoen US dollars)			
Vliegtuigen 2000		Aandelen 1500	
Bank 100		Leningen 600	

5.3.2. Gevolgen

Eén van de gevolgen van het afboeken van de negatieve goodwill op de reële waarde van de vliegtuigen is het ontstaan van een stille reserve. De omvang van de stille reserve is het verschil tussen de werkelijke waarde en de boekwaarde van de vliegtuigen. Wanneer één van deze vliegtuigen verkocht wordt, zal er een deel van de stille reserve vrijvallen. Hierdoor ontstaat er een extra boekwinst. Op deze manier kan men aan earnings management doen.

5.4. IFRS 3

Wanneer AerCap Holdings C.V. niet in de Verenigde Staten naar de beurs was gegaan maar in Europa had het niet de standaarden van FAS 141 maar de standaarden van IFRS 3 toe moeten passen met betrekking tot de overname. Hierdoor zou tevens de verwerking van de ontstane negatieve goodwill veranderen. Zo dient de negatieve goodwill volgens de standaarden van IFRS 3 als bate verwerkt te worden in de winst- en verliesrekening in de periode waarin de overname plaatsvindt.

Een verschil met verwerking van negatieve goodwill volgens FAS 141 is dan ook dat de winst niet wordt uitgesteld maar in één keer wordt genomen. Hierdoor hebben managers geen stimulans meer om de verworven identificeerbare activa hoger te waarderen en/of de overgenomen verplichtingen lager te waarderen en op deze manier (een hoger bedrag aan) negatieve goodwill te creëren. Op het moment van overname creëren ze een op deze manier op een hogere winst, maar in de periode na de overname leidt dit tot extra kosten. Deze extra kosten ontstaan wanneer de activa worden gebruikt of afgewaardeerd of wanneer de passiva wordt hergewaardeerd of betaald. De verwerking van de overname volgens de standaarden van IFRS 3 geeft dan ook een betere weergave van de werkelijke opbrengsten in de overnameperiode en de waarde van de verworven identificeerbare activa en overgenomen passiva.

5.5. FAS 141 R

Ter voorkoming van de ongewenste mogelijkheid tot earnings management is de standaard met betrekking tot negatieve goodwill aangepast in de revisie van FAS 141 (FAS 141R). Negatieve goodwill dient in deze revisie verwerkt te worden als een bate in de winst- en verliesrekening. Deze verwerking is gelijk aan de verwerking van negatieve goodwill die door IFRS 3 wordt voorgeschreven, welke in deze scriptie uitgebreid is besproken. Door deze aanpassing is de mogelijkheid tot earnings management afgenomen. Tevens is door deze aanpassing een verbetering gekomen in de harmonisatie tussen US GAAP en IFRS.

5.6. Conclusie

De negatieve goodwill die is ontstaan bij de overname van AerCap B.V.'s door AerCap Holdings C.V. is verwerkt volgens de standaarden van FAS 141. Deze negatieve goodwill is verwerkt als een pro rata vermindering op de reële waarde van de vliegtuigen. Dit heeft tot gevolg dat er een stille reserve ontstaat en dit kan leiden tot earnings management door de

extra winst die verantwoord wordt bij de verkoop van de betreffende vliegtuigen. Wanneer de overname volgens de standaarden van IFRS 3 was verwerkt, hebben de managers minder mogelijkheden om earnings management toe te passen.

Door de aanpassing van de standaard met betrekking tot negatieve goodwill in FAS 141R is de mogelijkheid tot earnings management afgenomen en is er tevens sprake van een betere harmonisatie tussen US GAAP en IFRS.

6. Conclusie

De vraag die in deze scriptie centraal stond was:

Wat zijn de verschillen tussen de verwerking van negatieve goodwill bij een overname volgens IFRS 3 en FAS 141 en wat zijn de consequenties hiervan?

Het verschil tussen de waarde van een onderneming en de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva is goodwill. Wanneer de waarde van een onderneming hoger is dan de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva is er sprake van positieve goodwill. Wanneer deze lager is dan de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva is er sprake van negatieve goodwill. Negatieve goodwill bij een overname kan een gevolg zijn van te verwachten toekomstige verliezen of een lucky buy. In deze scriptie zijn de verwerking van negatieve goodwill besproken volgens de standaarden van IFRS 3 en FAS 141.

Het is verplicht voor Europese beursgenoteerde ondernemingen om de standaarden van IFRS 3 toe te passen. Bij het toepassen van deze standaarden is het alleen toegestaan om gebruik te maken van de 'purchase method'. Hierdoor dient er altijd een overnemende partij vastgesteld te worden. Wanneer deze is vastgesteld dient de overnemende partij de overname te verantwoorden op de overnamedatum. Tevens dient op deze datum de kostprijs van de overname vastgesteld te worden. Daarnaast dienen de verworven identificeerbare activa en overgenomen verplichtingen vanaf de overnamedatum in de jaarrekening van de overnemende partij opgenomen te worden.

Na het vaststellen van de waarden van de kostprijs van de overname en de verworven identificeerbare activa en overgenomen verplichtingen, kan indien aanwezig de negatieve goodwill worden berekend. Indien er sprake is van negatieve goodwill dient de berekening nogmaals uitgevoerd te worden. Deze tweede berekening is om ervoor te zorgen dat eventuele fouten in de eerste berekening verkleind of geheel verwijderd worden. Als er dan nog steeds sprake is van negatieve goodwill dient deze als een bate verwerkt te worden in de winst- en verliesrekening.

De standaarden van FAS 141 zijn verplicht voor Amerikaans beursgenoteerde bedrijven. Met betrekking tot de vaststelling van de overnemende partij en de overnamedatum en de waardering van de overgenomen identificeerbare activa en verworven passiva zijn er tussen de standaarden van FAS 141 en IFRS 3 geen grote verschillen. Dit is ook het geval met het vaststellen van de waarde van de negatieve goodwill. Wanneer er echter gekeken wordt naar de verwerking van negatieve goodwill is daar wel degelijk een verschil.

Volgens de standaarden van FAS 141 dient de negatieve goodwill verwerkt te worden als een pro rata vermindering van de bedragen die anders zouden zijn toegekend aan alle verworven activa. Hierbij dient rekening gehouden te worden met enkele uitzonderingen. Dit in tegenstelling tot de standaarden van IFRS 3, welke voorschrijven om de negatieve goodwill als bate te verwerken in de winst- en verliesrekening.

Bij de overname van AerCap B.V's door AerCap Holdings C.V. was sprake van negatieve goodwill. Deze overname is verwerkt volgens de standaarden van FAS 141. De ontstane negatieve goodwill is verwerkt als een pro rata vermindering op de reële waarde van de vliegtuigen. Dit heeft tot gevolg dat er een stille reserve en tevens de mogelijkheid tot earnings management is ontstaan.

Door de aanpassing van de standaard met betrekking tot negatieve goodwill in FAS 141R is de mogelijkheid tot earnings management afgenomen en is er tevens sprake van een betere harmonisatie tussen US GAAP en IFRS.

Concluderend kan gezegd worden dat het grote verschil tussen de verwerking van negatieve goodwill volgens de standaarden van IFRS 3 en FAS 141 is dat volgens IFRS 3 de bate op het moment van overname in de winst- en verliesrekening verwerkt dient te worden. Terwijl volgens de standaarden van FAS 141 deze bate als een stille reserve in de balans van de onderneming is verwerkt. Dit heeft tot gevolg dat de bate op een ander tijdstip wordt genomen en er bij toepassing van de standaarden van FAS 141 de mogelijkheid is tot earnings management.

De verwerking van de overname volgens de standaarden van IFRS 3 geeft dan ook een betere weergave van de werkelijke opbrengsten in de overnameperiode en de waarde van de

verworven identificeerbare activa en overgenomen passiva door het ontbreken van een stimulans dat aanzet tot earnings management.

7. Literatuurlijst

- Böhmer, S. e.a., Ernst & Young Handboek Jaarrekening 2008, 2008
- Eynde van der, K., Goodwill en fusies in het kader van IFRS 3, 2007
- Financial Accounting Standards Board, Statement of Financial Accounting Standards No. 141, juni 2001
- Financial Accounting Standards Board, Statement of Financial Accounting Standards No. 141 (revised 2007), december 2007
- IASC Foundation Education, A Guide through International Financial Reporting Standards, juli 2008
- International Accounting Standards Board, Basis for Conclusions International Financial Reporting Standard IFRS 3 Business Combinations, januari 2008
- International Accounting Standards Board, Illustrative Examples and Comparison with SFAS 141 (R) IFRS 3 Business Combinations, januari 2008
- International Accounting Standards Board, International Financial Reporting Standard IFRS 3 Business Combinations, januari 2008